

SEKSUALITEIT BESPREKEN IN DE KLAS, HOE DOE JE DAT? PRAKTISCHE TIPS VOOR DOCENTEN

Docenten kunnen een belangrijke rol spelen bij de gezonde relationele en seksuele ontwikkeling van leerlingen. Aandacht voor dit onderwerp in de klas kan in specifieke themalessen, maar nog belangrijker is om aandacht te besteden aan relationele en seksuele ontwikkeling binnen het reguliere lesprogramma, als het thema ter sprake komt in de klas. Geroezemoes van leerlingen over seks of actualiteiten in het nieuws, kunnen een aanknopingspunten zijn om in gesprek te gaan met leerlingen.

EEN VEILIGE SFEER CREËREN

Een veilige sfeer in de klas is essentieel bij het bespreken van relaties en seksualiteit met leerlingen. Heldere afspraken dragen hieraan bij. Veel genoemd zijn de zgn. [PICKASOLL-afspraken](#): privacy, ik, cultuur, kies, actief, seksualiteit, oriëntatie, luisteren, lachen. Kort gezegd gaan deze over respect voor elkaar en leerlingen de ruimte geven zelf te kiezen wat ze wel/niet vertellen.

EEN VERTROUWENSRELATIE OPBOUWEN MET LEERLINGEN

Een vertrouwensrelatie vergroot de veiligheid en zorgt ervoor dat leerlingen zich aan de gemaakte afspraken houden.

- ✓ Sluit aan bij de belevingswereld van de leerlingen.
- ✓ Sluit aan bij hun ontwikkelingsniveau.¹
- ✓ Neem de leerlingen serieus.
- ✓ Maak gebruik van humor.
- ✓ Stimuleer leerlingen actief te participeren.
- ✓ Besteed bewust aandacht aan lichaamstaal.
- ✓ Let op non-verbale signalen van leerlingen.
- ✓ Wees een rolmodel als docent.

KEN JEZELF ALS DOCENT

Wees bewust van je eigen normen en waarden en welke invloed deze hebben op de wijze waarop je lesgeeft over relaties en seksualiteit. Door seksualiteit op een rustige en positieve manier te bespreken, laat je zien dat seksuele ontwikkeling een normaal en belangrijk thema is waar over gesproken mag worden.

- ✓ Zorg dat eigen normen en waarden niet op de voorgrond staan en stel de relationele en seksuele ontwikkeling van de leerling centraal.

---

¹ Zie H5 van [Matrix seksuele en relationele vorming](#).

DIVERSITEIT

Diversiteit gaat over culturele en religieuze diversiteit, genderdiversiteit (lhbt) en man/vrouw verschillen.

LESGEVEN IN CULTUREEL EN RELIGIEUS DIVERSE KLASSEN

- ✓ Heb aandacht voor culturele en religieuze diversiteit bij relaties en seksualiteit.
- ✓ Wees bewust van verschillen in relationele en seksuele normen, ook binnen een specifieke culturele minderheidsgroep.
- ✓ Besteed zowel aandacht aan verschillen als overeenkomsten in normen en waarden.
- ✓ Vergroot onderling begrip en respect voor elkaars opvattingen.
- ✓ Verdiep je in ideeën vanuit verschillende culturen en religies over relaties en seksualiteit.²

GENDERDIVERSITEIT BESPREKEN IN DE LES

- ✓ Aandacht voor lhbt zit 'm vaak in de kleine dingen.
- ✓ Bespreek lhbt als een normaal onderdeel.
- ✓ Zorg voor herkenning door aan te sluiten bij actualiteiten en eigen ervaringen van leerlingen.
- ✓ Geef ruimte aan het spuien van opvattingen en vooroordelen.
- ✓ Wees voorbereid op heftige reacties.

REKENING HOUDEN MET MAN/VROUW VERSCHILLEN

- ✓ Meisjes hebben vaak meer behoefte om te praten over persoonlijke onderwerpen en praten hier gemakkelijker over dan jongens.
- ✓ Jongens willen voornamelijk praktische en technische informatie, terwijl meisjes meer sociaal-emotionele informatie willen.
- ✓ Relevante thema's voor zowel meisjes als jongens: Groepsdruk, grenzen durven aangeven, alcohol en seks, porno versus realiteit.
- ✓ Groepsdruk speelt met name bij jongens een grote rol. Benadruk dat het oké is om eigen grenzen aan te geven. "Vrienden hoeven niet altijd precies hetzelfde te doen. Goede vrienden accepteren ook elkaars verschillen."

SAFEGUARDING YOUNG
PEOPLE IN CARE

² [Marokkaans](#), [Turks](#), [Antilliaans](#), [Islamitisch](#), [Christelijk](#).

OMGAAN MET LASTIGE SITUATIES IN DE KLAS

Wanneer het thema relaties en seksualiteit ter sprake komt in de les, kan dit voor ophef in de klas zorgen. Op deze pagina vindt u tips voor veelvoorkomende onverwachte gebeurtenissen. Bij al deze gebeurtenissen geldt dat het belangrijk is om de balans te zoeken tussen aandacht voor het individu en aandacht voor de groep. Het uitgangspunt is, zorgen voor voldoende veiligheid voor alle leerlingen in de klas.³

PROVOCERENDE OPMERKINGEN VAN LEERLINGEN

- ✓ Grijp direct in. Het negeren van dit gedrag kan een onveilige sfeer creëren en escalerend werken.
- ✓ Stel open vragen, zonder een impliciet waardeoordeel, zoals 'Kun je uitleggen hoe het komt dat je...?' of 'Ik hoor je zeggen dat..., kun je daar een voorbeeld van geven?'
- ✓ Benadruk dat er niet één eenduidige seksuele en relationele norm of waarheid is maar dat dit verschilt per persoon.
- ✓ Leer de leerlingen respect te hebben voor opvattingen van anderen, ook als ze het niet met een ander eens zijn.
- ✓ Betrek de andere leerlingen in de klas bij het gesprek. Vraag hen te reageren op het normatieve gedrag van hun klasgenoot. Voorbeeldvragen: 'Wat vinden jullie van deze opmerking/dit gedrag?', 'Zijn jullie het hiermee eens?', 'Wie wil hierop reageren?' of 'Wat zou je aan hem/haar willen vragen of tegen hem/haar willen zeggen?'

EEN LEERLING DIE GEËMOTIONEERD DE KLAS VERLAAT

- ✓ Vraag ter plekke of iemand even mee wil lopen of laat de betreffende leerling even met rust.
- ✓ Vraag altijd of de leerling na afloop van de les nog even terug wil komen.
- ✓ Laat de leerling pas terugkeren naar de les als de emoties gezakt zijn. Als een leerling nog half geëmotioneerd weer terug komt in de les kan dit verstorend werken. Het kan dan beter zijn dat de student de rest van de les wegblijft en er na de les verder met u over doorpraat.
- ✓ Bespreek de situatie na in de klas zonder op de persoonlijke situatie van de leerling in te gaan. Probeer te voorkomen dat medestudenten gaan speculeren over wat er aan de hand is.
- ✓ Benadruk nog eens dat leerlingen altijd terecht kunnen bij u, hun mentor, of vertrouwenspersoon als ze persoonlijke dingen willen bespreken.

PERSOONLIJKE ONTHULLINGEN VAN LEERLINGEN TIJDENS DE LES

- ✓ Besteed op een positieve en respectvolle wijze aandacht aan het verhaal van de leerling.
- ✓ Bedank de leerling voor het delen van het verhaal.
- ✓ Benadruk richting de rest van de leerlingen dat de gedeelde informatie 'binnen de klas blijft'.
- ✓ Refereer naar de groepsregels omtrent privacy.
- ✓ Plaats de ervaring van de leerling in breder perspectief.

SIGNALEREN VAN NEGATIEVE SEKSUELE ERVARINGEN

- ✓ Mogelijke signalen zijn teruggetrokken gedrag, emotionele reacties, heftige reacties op een persoonlijk verhaal van een medeleerling of zelfonthulling in de klas.
- ✓ Deze signalen kunnen in de klas besproken worden. Zorg er wel voor dat de grens van de betreffende leerlingen(en) gerespecteerd wordt en forceer geen antwoorden.
- ✓ Spreek in algemene bewoordingen.
- ✓ Besteed aandacht aan hulpvormen binnen en buiten de school.
- ✓ Ga niet zelf hulp verlenen. Verwijs indien nodig door naar de vertrouwenspersoon op school.

Bron: Walpot & Boendermaker, 2018. Hogeschool van Amsterdam.
Gebaseerd op rapport 'Seksualiteit bespreken in de klas – hoe doe je dat?'

³ Zie <https://www.monitorlerensignaleren.nl/lastige-lessituaties> voor meer tips.